

Lausunto ehdotuksesta sisäisten vuokrien määrittelyperusteista ja seurakunnille osoitettavan määrärahan jakoperusteista vuodesta 2026 alkaen

Töölön seurakunnan seurakuntaneuvosto
11.02.2025 § 12
345/03.01.02/2025

Esittelijä Kirkkoherra, Töölön seurakunta Niemistö Hilkka

Päätösehdotus

Seurakuntaneuvosto käy asiasta keskustelun ja hyväksyy Töölön seurakunnan lausunnon (liite) ehdotuksesta sisäisten vuokrien määrittelyperusteista ja seurakunnille osoitettavan määrärahan jakoperusteista vuodesta 2026 alkaen.

Pykälä tarkastetaan kokouksessa.

Käsittely

Keskusteltiin asiasta. Kai Laitinen ehdotti lisättäväksi lausuntoon maininnan lapsista nuorten ja nuorten aikuisten yhteyteen. Petri Tikka kannatti ehdotusta. Kirkkoherra täydensi lausuntoa ja lisäsi maininnan.

Päätös

Seurakuntaneuvosto kävi asiasta keskustelun ja hyväksyi Töölön seurakunnan täydennetyt lausunnot (liite) ehdotuksesta sisäisten vuokrien määrittelyperusteista ja seurakunnille osoitettavan määrärahan jakoperusteista vuodesta 2026 alkaen.

Pykälä tarkastettiin kokouksessa.

Selostus

Yhteinen kirkkoneuvosto on kokouksessaan 9.1.2025 päättänyt pyytää seurakuntaneuvostojen, yhteistyötoimikunnan ja seurakuntayhtymän johtoryhmän lausunnot ehdotuksesta sisäisten vuokrien määrittelyperusteista ja seurakunnille osoitettavan määrärahan jakoperusteista vuodesta 2026 alkaen. Lausunnot tulee toimittaa kirjaamon sähköpostiin 14.2.2025 mennessä.

Yhteinen kirkkoneuvosto käsittelee lausunnot kokouksessaan 25.2.2025. Tavoitteena on, että yhteinen kirkkovaltuusto päättää vuodesta 2026 alkaen sovellettavista sisäisten vuokrien määrittelyperusteista ja seurakuntien määrärahojen jakoperusteista 6.3.2025 pidettävässä kokouksessaan.

Yhteinen kirkkovaltuusto on päättänyt vuosina 2023–2025 käytössä olevista sisäisten vuokrien laskentaperusteista ja seurakuntien määrärahojen jakoperusteista kokouksessaan 27.1.2022 (§ 6). Päätös perustui Rohkeasti yhdessä -työskentelyssä vuosina 2019–2021 tehtyyn laajaan valmisteluun. Sisäisten vuokrien määräytymisperusteita muutettiin tuolloin merkittävästi siten, että tilan käyttäjä maksaa sisäisenä vuokrana tilasta aiheutuvat todelliset kustannukset. Muutoksen tavoitteena oli läpinäkyvyyden lisääminen ja todellisten kustannusten tekeminen näkyväksi sekä kustannustietoisuuden lisääminen. Kustannusten kohdistaminen käyttäjälle ja niiden näkyväksi tekeminen tukevat tilojen vähentämisen ja talouden

rakenteiden keventämisen tavoitetta. Helsingin seurakuntayhtymän tavoitteena on vähentää tiloja 40 000–45 000 m² vuoteen 2030 mennessä.

Helsingin seurakuntayhtymässä käynnistettiin kesällä 2022 Sisäisten vuokrien ja seurakuntien määrärahojen projekti. Projektin tehtävänä on ollut valmistella vuodesta 2026 alkaen Helsingin seurakuntayhtymässä noudatettavat seurakuntien määrärahojen jakoperusteet ja sisäisten vuokrien määräytymisperusteet.

Yhteisen kirkkoneuvoston 9.1.2025 pidetyn kokouksen pöytäkirjassa lausuntopyynnön kohteena oleva ehdotus perustellaan seuraavasti:

” Päättöehdotuksen perustelut

Tehty valmistelu

Sisäisten vuokrien ja seurakuntien määrärahaajaon valmistelun tavoitteena on ollut, että sisäiset vuokrat ovat ennakoitavia, kohtelevat eri tahoja tasapuolisesti, ottavat huomioon helsinkiläisten tarpeet ja ohjaavat kiinteistökannan pientymiseen yhteisen kirkkoneuvoston linjauksen mukaisesti. Seurakuntien määrärahaajaon osalta tavoitteena on ollut, että jakomalli on selkeä ja tasapuolinen, se vastaa helsinkiläisten ja tämän ajan tarpeisiin sekä tukee Kirkko Helsingissä -strategiaa.

Valmistelu on tehty yhteisen kirkkoneuvoston asettamassa (9.6.2022 § 235) Sisäisten vuokrien ja seurakuntien määrärahojen ohjausryhmässä, johon kuuluu yhteisen kirkkoneuvoston jäseniä, kirkkoherroja ja yhtymän viranhaltijoita. Ohjausryhmän puheenjohtajana on talouspäällikkö. Sisäisten vuokrien ja seurakuntien määrärahojen projektia vetävä projektipäällikkö on ohjausryhmän valmistelija ja sihteeri.

Valmistelun aikana sekä sisäisistä vuokrista että seurakuntien määrärahaajaosta on tehty useita erilaisia mallinnuksia. Mallien kehittämisessä lähdettiin liikkeelle projektille asetetuista tavoitteista. Valmistelun edetessä erilaisia malleja tarkasteltiin niiden tuottamien hyötyjen ja haittojen näkökulmasta. Hyötyjä ja haittoja arvioitiin erityisesti suhteessa projektin tavoitteisiin, Kirkko Helsingissä -strategiaan sekä Helsingin seurakuntayhtymän keskeisiin riskeihin. Erilaisista malleista tehtiin alustavat laskelmat. Näiden pohjalta malleja karsittiin valmistelun kuluessa.

Keväällä 2023 julkaistussa seurakuntayhtymän piispantarkastuksen pöytäkirjassa otettiin kantaa seurakuntien tilojen vähentämiseen ja keskustassa sijaitsevien kirkkojen tilanteeseen. Vuoden 2023 aikana projektipäällikkö haastatteli kaikki Helsingin seurakunnan tuolloin virkaa hoitaneet kirkkoherrat. Nämä molemmat vaikuttivat erilaisten mallien kehittämiseen.

Kevään 2024 aikana eri tahoja kuultiin asian valmisteluun liittyen. Maaliskuussa valmistelu esiteltiin kirkkoherroille, jonka jälkeen malleja tarkennettiin kirkkolainsäädännön osalta. Tämän jälkeen mallit ja tehty valmistelu esiteltiin yhteiselle kirkkoneuvostolle ja yhteiselle kirkkovaltuustolle.

Lokakuussa 2024 seurakunnilta, yhteistyötoimikunnalta ja seurakuntayhtymän johtoryhmältä pyydettiin lausunnot sisäisten vuokrien ja seurakuntien määrärahojen valmistelusta. Määräaikaan mennessä lausuntonsa antoivat 18 seurakuntaa ja seurakuntayhtymän johtoryhmä. Lausunnot ovat asiakohdan liitteenä.

Lokakuussa olleelle lausuntokierrokselle lähetettiin kolme erilaista sisäisiä vuokria käsitellyttä mallia ja kaksi erilaista mallia seurakuntien määrärahojen jakamiseen. Sisäisten vuokrien osalta lausuntokierroksella olivat seuraavat mallit:

- Malli A: Sisäinen vuokra perustuu tilojen todellisiin kustannuksiin (nykyinen malli).
- Malli B: Sisäinen vuokra perustuu tilojen todellisiin kustannuksiin, keskustan suurista kirkoista perittävä sisäinen vuokra on 50 % tilojen todellisista kustannuksista. Osa suurten peruskorjausremonttien (yli 5 milj. euroa) investointikuluista katetaan yhteisesti.
- Malli C: Helsingin seurakuntayhtymän kirkkokiinteistöistä sekä kirkkojen toimitilaverkosta ja ylläpidosta päätetään yhteisesti yhteisessä kirkkovoituustossa, kirkoista ei peritä sisäistä vuokraa.

Seurakuntien määrärahaajaon osalta lausuntokierroksella olivat seuraavat mallit:

- Malli 1
 - Perusosa (82 %): 100 % jäsenet
 - Toiminnan perusteella muodostuva määrärahaosuus (13 %): Diakoninen tarve, Kirkko Helsingissä -strategia
 - Lisät (5 %): Tuomiokirkkoseurakunnan erityisissä, Ruotsinkielisten seurakuntien erityisissä, Vieraskielisen työn lisä
- Malli 2
 - Perusosa (82 %): 70 % jäsenet ja 30 % alueella asuvat
 - Toiminnan perusteella muodostuva määrärahaosuus (13 %): Rippikoulun käyneet, Toimitukset, Kirkko Helsingissä -strategia
 - Lisät (5 %): Tuomiokirkkoseurakunnan erityisissä, Ruotsinkielisten seurakuntien erityisissä, Vieraskielisen työn lisä

Lausuntokierroksen materiaalin mukana olivat mallien kuvaukset, niiden vaikutusten arviointi (hyödyt ja haitat) sekä laskelmat erilaisista malleista ja erilaisista sisäisten vuokrien ja seurakuntien määrärahaajaon yhdistelmistä.

Sisäisten vuokrien osalta lausuntokierroksella saivat kannatusta kaikki kolme erilaista mallia. Mallia B kannatettiin lausunnoissa eniten, eikä yksikään seurakunta sanonut suoraan vastustavansa sitä. Toisaalta sitä toivottiin kehitettävän muun muassa investointihankkeisiin kohdistuvan yhteisvastuullisuuden rajan osalta, jota toivottiin laskettavan. Malli C sai myös kannatusta lausunnoissa. Toisaalta useampi seurakunta ilmaisi suoraan, että malli ei olisi heidän näkökulmastaan mahdollinen. Samoin oli mallin A osalta: se sai kannatusta joiltain seurakunnilta, mutta oli myös seurakuntia, joissa se nähtiin mahdottomaksi.

Seurakuntien määrärahaajaon osalta mallit saivat hyvin tasavahvasti kannatusta lausuntokierroksella. Toimintaan kohdistuvia määrärahaosuuksia pidettiin hyvinä useissa lausunnoissa, ja niitä toivottiin kasvatettavan ja levitettävän myös toisiin malleihin.

Tarkempi erittely lokakuussa 2024 annetuista lausunnoista ja niiden sisällöstä on asiakohdan liitteenä (YKN 31.10 2024 § 317).

Lausuntokierroksen jälkeen yhteinen kirkkoneuvosto on käynyt asiasta kaksi lähetekeskustelua (31.10. ja 12.12.2024). Sisäisten vuokrien ja seurakuntien määrärahaajan ohjausryhmä on käsitellyt asiaa lausuntokierroksen jälkeen useissa kokouksissaan. Sekä yhteisen kirkkoneuvoston lähetekeskusteluissa että ohjausryhmän ryhmän valmistelussa ovat nousseet esille erityisesti kysymykset kustannustietoisuuden tukemisesta, hartioden leventämisestä investoinneissa ja kiinteistöstrategian toteuttamisesta yhteisessä päätöksenteossa. Nämä kaikki tulevat lähelle valmistelulle asetettuja tavoitteita. Yksikään lausuntokierroksella ollut malli ei yksinään riittävällä tasolla vastaa kaikkiin yllä esitettyihin kysymyksiin.

Tämän vuoksi 12.12. olleessa kokouksessaan yhteinen kirkkoneuvosto kehotti jatkamaan sisäisten vuokrien valmistelua lausuntokierroksella olleiden mallien pohjalta. Toiveena oli, että sisäisiin vuokriin löytyisi laskentatapa, joka ottaisi huomioon **kustannustietoisuuden**, mutta samalla turvaisi **kiinteistöstrategian toteuttamisen** yhteisessä päätöksenteossa sekä **leventäisi hartioita** investointien osalta. Yhteisen kirkkoneuvoston näkemys oli, että tällainen malli pitäisi sisällään elementtejä lausuntokierroksella olleista malleista B ja C, mutta se ei olisi suoraan kumpikaan näistä.

Nyt ehdotettava sisäisten vuokrien määrittelyperuste on syntynyt tämän valmistelun pohjalta. Sisäisten vuokrien ja seurakuntien määrärahojen ohjausryhmä linjasi esitettävästä mallista 17.12.2024 pidetyssä kokouksessaan.

Kirkkoherroja on informoitu mallista. Henkilökohtaisesti kirkkoherroille osoitetussa, kirkkoherrojen Teams-ryhmässä 17.12.2024 toteutetussa kyselyssä kysyttiin, onko nyt hahmoteltu malli kirkkoherran omasta mielestä mahdollinen. Vastausta pystyi halutessaan perustelemaan, mutta myös pelkän Kyllä / Ei todettiin riittävän vastaukseksi.

Kyselyyn vastasi 13 kirkkoherraa, joista seitsemän piti mallia mahdollisena ja kuusi ei. Osa kirkkoherroista perusteli ei-vastaustaan sillä, että aikataulu kyselyyn vastaamiselle oli näin laajassa asiassa liian tiivis ja/tai kyselyyn vastaaminen oli mahdotonta ilman mallista laadittuja laskelmia (laskelmat eivät olleet käytössä vielä kyselyn toteuttamisen hetkellä). Osa kyselyyn vastanneista kirkkoherroista toivoi, että seurakuntaneuvostot voisivat vielä ottaa asiaan kantaa.

Sisäisten vuokrien määrittelyperuste ja seurakunnille osoitettavan määrärahan jakoperuste vaikuttavat merkittäväällä tavalla seurakuntien talouteen. Ehdotettavat mallit on perusteltua lähettää uudelle lausuntokierrokselle, jotta seurakuntien ja koko Helsingin seurakuntayhtymän toimijat ovat tietoisia tehdyistä muutoksista ja voivat lausua niistä näkemyksensä. Lausuntokierroksella seurakuntaneuvostoilta, yhteistyötoimikunnalta ja seurakuntayhtymän johtoryhmältä pyydetään lausuntoa ehdotetuista sisäisten vuokrien määrittelyperusteista ja seurakunnille osoitetun määrärahan jakoperusteista sekä näistä laaditusta päätösehdotuksesta.

Ehdotettava sisäisten vuokrien määrittelyperuste vuodesta 2026 alkaen

Ehdotettava sisäisten vuokrien määrittelyperuste pohjautuu lausuntokierroksella olleeseen malliin B (Sisäinen vuokra perustuu tilojen todellisiin kustannuksiin, keskustan suurista kirkkoista perittävä sisäinen vuokra on 50 % tilojen todellisista kustannuksista. Osa suurten peruskorjausremonttien (yli 5 milj. euroa) investointikuluista katetaan yhteisesti.). Malli B sai lausunnoissa eniten kannatusta, eikä sitä vastustettu yhdessäkään launnossa. Toisaalta siihen kohdistui eniten erilaisia kehittämistoiveita. Muun muassa useammassa launnossa toivottiin, että investointien yhteisvastuullisuuden rajaa lasketaan mallissa olleesta 5 milj. eurosta.

Samoin kuin aiempi sisäisten vuokrien malli B, nyt ehdotettava sisäisten vuokrien laskentatapa perustuu tilojen todellisiin kustannuksiin. Se koskee kaikkia Helsingin seurakuntayhtymän toimijoiden käytössä olevia tiloja.

Kuten nykyisinkin, seurakunnat voivat edelleen päättää käytössään olevista tiloista, mikä oli yksi keskeisistä launnoista nousseista huolista ja kysymyksistä liittyen lausuntokierroksella olleeseen malliin C. Yhteiselle kirkkovaltuustolle valmistellaan esitys Helsingin seurakuntayhtymän kiinteistöjen ja toimitilojen muodostamasta kokonaisuudesta vuoteen 2030. Valittavasta sisäisten vuokrien mallista riippumatta yhteisen kirkkovaltuuston päätös tulee määrittämään reunaehdot, joiden puitteissa seurakunnat voivat päättää käytössään olevista tiloista. Kiinteistöjen ja toimitilojen kokonaisuuden valmistelussa kuullaan tiiviisti seurakuntia.

Samoin kuin aiemmassa mallissa B, ehdotettavassa mallissa tilan käyttäjät maksavat sisäistä vuokraa kaikista niiden käytössä olevista tiloista. **Sisäinen vuokra pitää sisällään tilan käyttö- ja ylläpitokulut.** Näihin kuluihin tilan käyttäjän on itse ainakin jossain määrin mahdollista vaikuttaa. Tämä kannustaa kustannustietoisuuteen käyttö- ja ylläpitokulujen osalta.

Investointien osalta on luotu kaksi erilaista kategoriaa: peruskorjaus ja perusparannus. **Peruskorjauksessa** kiinteistö tai toimitila **korjataan perustasoonsa** (nykypäivän normien mukainen normaalitaso, pitää sisällään mm. nykyisten ympäristövaatimusten mukaiset parannukset), mutta sen perustasoa ei nosteta ja/tai laatua paranneta. **Perusparannuksessa** kiinteistön tai toimitilan **perustasoa nostetaan ja/tai laatua parannetaan** tilan käyttäjän toiveeseen perustuen.

Sama investointihanke voi sisältää sekä peruskorjausta että perusparannusta. Esimerkiksi vesi- ja viemäriputkien korjaamisen voi lähtökohtaisesti katsoa olevan peruskorjausta, kun taas keittiön siirtäminen käyttäjän toiveen pohjalta on perusparannusta. Koska perusparannus perustuu tilan käyttäjän toiveeseen, tilan käyttäjä voi vaikuttaa siihen, missä määrin hanke sisältää perusparannusta.

Peruskorjauksen ja perusparannuksen käsitteellinen erottelu vaikuttaa sisäisiin vuokriin. Koska **peruskorjausinvestoinnit** vähennetään määrärahoista (seurakuntien tilojen osalta seurakunnille osoitettavasta määrärahasta ja yhteisten palveluiden osalta yhteisille palveluille osoitettavasta määrärahasta), siitä käytännössä **vastataan yhteisvastuullisesti. Perusparannusinvestoinnin poistot kohdistetaan tilan käyttäjälle sisäissä vuokrassa.**

Viime kädessä kiinteistöjohtokunta toteaa, mikä osa investointihankkeesta on peruskorjausta ja mikä perusparannusta. Kiinteistö- ja tilankäyttöstrategiat ohjaavat linjan vetämistä kategorioiden välillä.

Peruskorjauksen ja perusparannuksen erottelulla pyritään kasvattamaan yhteisvastuullisuutta investoinneissa, mutta myös turvaamaan kustannustietoisuus ja tasapuolisuus tilan käyttäjältä tulevien toiveiden osalta. Erottelulla kustannukset voidaan myös kohdistaa mahdollisimman hyvin niiden aiheuttamisperusteen mukaisesti (tilojen kunnossapitämiseen liittyvät investoinnit katetaan yhteisesti, kun taas käyttäjä vastaa itse tilaan toivomistaan muutoksista).

Aiempaan malliin B verrattuna ehdotettavassa mallissa investointien yhteisvastuullisuuden rajaa on laskettu, mitä lausunnoissa myös toivottiin. Koska yhteisvastuullisuutta on kaikkineen lisätty, ehdotettavasta mallista on poistettu mallissa B oleva keskustan suuria kirkkoja käsittelevä osuus.

Koska vuoden 2026 sisäiset vuokrat määräytyvät vuoden 2024 kustannusten perusteella, **perusparannuksen** kategorialla sovelletaan **1.1.2024 alkaen**. Kaikkia viimeistään 31.12.2023 taseeseen aktivoituja investointeja käsitellään peruskorjauksina. Koska aiemmin ei ole ollut erottelua peruskorjauksen ja perusparannuksen välillä, näihin liittyviä poistoja ei ole eroteltu toisistaan. Erityisesti kirkkojen poistoajat ovat pitkät. Tämän vuoksi jälkikäteen on käytännössä hyvin vaikea selvittää perusparannuksen osuutta jo tehdyistä investoinneista.

Aiemmassa päätöksessä (YKV 27.1.2022 § 6) ollut investointien yhteydessä syntyvien käyttötalouden kulujen jaksotusta ei sovelleta enää jatkossa. 1.1.2024 alkaen syntyneet ja jatkossa syntyvät käyttötalouden kustannukset kohdentuvat sisäisiin vuokriin kaksi vuotta syntymisvuotensa jälkeen. Investointeihin liittyviä muita kustannuksia on viime vuosina tietoisesti kirjattu yhä enenevässä määrin investointikuluiksi, jolloin käyttötalouden kustannukset ovat pysyneet maltillisina. Näin jaksotuksen poistamisen ei merkittävällä tavalla nähdä lisäävän sisäisten vuokrien ennakoimattomuutta.

Kaikkien viimeistään 31.12.2023 käyttötalouteen kirjattujen kustannusten jaksotus jatkuu jaksotusajan päättymiseen saakka. Näin toimitaan, koska aiemmin käyttötalouteen kirjattuja kuluja ei voi jälkikäteen aktivoida investoinneiksi ja ottaa näin osaksi poistoja.

Kuten ei ole tälläkään hetkellä käytössä olevassa sisäisten vuokrien määrittelyperusteessa, ehdotettavassa mallissa sisäisiin vuokriin ei kohdisteta indeksikorotuksia ja kiinteistöosaston hallinnon kuluja. Ulkopuolelta vuokrattavien tilojen osalta sisäinen vuokra määräytyy todellisten vuokratulujen suuruusena, lisätynä kohteeseen kohdistuvilla ylläpitokuluilla. Näiden tilojen osalta tiloja käyttävä seurakunta tai yhteisten palveluiden yksikkö sitoutuu maksamaan sisäisen vuokran koko vuokrasopimuksen voimassaolon ajan.

Lisäksi sisäisten vuokrien määrittelyperusteen yhteydessä todetaan yhteisen kirkkovaltuuston tosiasiallinen päätösvalta Helsingin seurakuntayhtymän kiinteistöihin, toimitiloihin ja niiden verkostoon. Sisäisten vuokrien mallista riippumatta tilat omistaa seurakuntayhtymä, ei yksittäinen seurakunta. Myös toimitilaverkkoon liittyvät kysymykset ovat aina viime kädessä yhteisen kirkkovaltuuston päätösvalan alla, kunhan jokaisella seurakunnalla on kirkkojärjestyksen määräyksen mukainen (KJ 3:52) kirkko.

Kirkkolainsäädäntö ei ole tältä osin muuttunut, mutta Helsingissä käytäntö on tähän asti painottanut vahvasti seurakuntien itsenäistä päätösvaltaa käytössään oleviin

tiloihin. Syksyllä 2024 yhteinen kirkkovaltuusto on hyväksynyt Helsingin seurakuntayhtymän kiinteistö- ja tilankäyttöstrategiat (12.09.2024 § 72), joiden toteutumista tulee voida ohjata myös yhteisen päätöksenteon kautta.

Osa kiinteistöstrategian täytäntöönpanoa on kiinteistöjen ja toimitilojen luokittelun tekeminen ja sitä seuraava esitys Helsingin seurakuntayhtymän kiinteistöjen ja toimitilojen muodostamasta kokonaisuudesta vuoteen 2030. Riippumatta siitä, mikä sisäisten vuokrien määrittelyperuste tulee tulevaisuudessa olemaan, seurakunnat voivat päättää käytössään olevista tiloista yhteisen kirkkovaltuuston tilaverkostoa koskevan päätöksen puitteissa. Kiinteistöjen ja toimitilojen kokonaisuuden valmistelussa kuullaan tiiviisti seurakuntia.

Nyt ehdotettavassa mallissa ulkopuolelta vuokrattavat tilat tulevat olemaan selvästi seurakuntayhtymän omistamia tiloja kalliimpia. Tämä johtuu siitä, että normaalin käytännön mukaisesti ulkopuolelta vuokrattujen tilojen vuokrat ovat yleensä markkinahintaisia. Ne sisältävät vuokranantajan pääomakulut, indeksikorotukset ja yleensä myös tuotto-odotuksen, joista mitään ei ole seurakuntayhtymän omistamien tilojen sisäisissä vuokrissa. Seurakuntayhtymän tavoitteena on vähentää ulkoa vuokrattavien tilojen määrää. Ehdotettava malli tukee tätä tavoitetta.

Kaikkineen sisäisten vuokrien ja seurakuntien määrärahojen ohjausryhmä ja asiaa valmistelleet viranhaltijat näkevät, että nyt ehdotettava sisäisten vuokrien määrittelyperuste täyttää kaikkineen hyvin yhteisen kirkkoneuvoston 12.12. pitämässään kokouksessa jatkovalmistelulle asettamat tavoitteet kustannustietoisuuden tukemisesta, hartioden leventämisestä investointien osalta sekä kiinteistöstrategian toteuttamisen mahdollistamisesta yhteisessä päätöksenteossa.

Ehdotettava seurakuntien määrärahojen jakoperuste vuodesta 2026 alkaen

Molemmat lokakuussa järjestetyllä lausuntokierroksella olleet seurakuntien määrärahojen jakomallit saivat hyvin tasavahvasti kannatusta. Lausuntokierroksen jälkeen erilaiset mallit seurakuntien määrärahojen jakamiseen eivät ole herättäneet keskustelua yhteisessä kirkkoneuvostossa tai Sisäisten vuokrien ja seurakuntien määrärahaon ohjausryhmässä.

Nyt ehdotettava seurakunnille osoitetun määrärahan jakoperuste ottaa huomioon aiemmissa lausunnoissa esille tulleet erilaiset toiveet liittyen yhtäältä seurakunnan jäsenten huomioimiseen ja toisaalta toiminnan perusteella jaettavan osuuden kasvattamiseen ja laajentamiseen. Kaste, rippikoulu, hautaansiunaaminen ja diakoniatyö ovat kaikki keskeisiä, kirkkojärjestyksen mukaisia seurakuntien ydinpalveluita.

Ehdotettavan jakomallin rakenne on sama kuin lausuntokierroksellakin olleissa malleissa, eli siinä on perusosa, toimintaan perustuva laskentaosuus sekä lisät. Perusosa huomioi sekä seurakuntien jäsenet että alueella asuvat kuitenkin niin, että jäsenyyden osuus on suurempi kuin 70 % ja alueella asuvien osuus pienempi kuin 30 %.

Kysymys siitä, missä määrin seurakuntien jäsenet ja niiden alueella asuvat ihmiset vaikuttavat määrärahojen jakamiseen seurakuntien kesken, näyttäisi olevan ainakin jossain määrin periaatteellinen. Osa seurakunnista näkee, että seurakunnan toiminta painottuu pitkälti juurikin seurakunnan jäseniin. Tämä tulee ottaa huomioon

määrärahojen jakamisessa. Osa taas näkee, että kirkon tulee oman olemuksensa vuoksi suuntautua ulospäin, minkä puolestaan tulee näkyä määrärahojen jakoperusteissa. Helsingin seurakunnat eroavat toisistaan kirkkoon kuulumisen osalta. Tämä heijastuu siihen, missä määrin seurakuntien toiminta kohdistuu jäseniin ja missä määrin sen alueella asuviin, kirkkoon kuulumattomiin ihmisiin.

Nyt seurakunnan jäsenet huomioidaan seurakuntien määrärahojen jaossa 70 % painoarvolla ja sen alueella asuvat ihmiset 30 % painoarvolla. Seurakunnan alueella asuvien ihmisten määrä on vaikuttanut Helsingin seurakuntien määrärahajakoon 2010-luvun alusta lähtien.

Nyt ehdotettavassa toiminnan perusteella laskettavassa jako-osuudessa huomioidaan sekä edellisenä vuonna kastetut ja rippikoulun käyneet Helsingin seurakuntien jäsenet että alueen diakoninen tarve. Kuolleita seurakuntien jäseniä ei huomioida erikseen, sillä diakonian jako-osuus pitää sisällään 80-vuotta täyttäneet alueella asuvat. Kirkko Helsingissä -strategian osuus pysyy samanlaisena kuin lausuntokierroksen malleissa. Samoin lisät ja niiden osuudet ovat samat kuin lausuntokierroksella.

Kasteiden määrä lasketaan edellisenä vuonna kuhunkin Helsingin seurakuntaan kastettujen mukaan. Kastettujen henkilöiden ikä ei vaikuta asiaan. Rippikoulun käyneiden määrä muodostuu kunkin Helsingin seurakunnan järjestämien rippikoulujen osallistujista, jotka ovat Helsingin seurakuntien jäseniä (myös rippikoulussa seurakuntiin liittyneet). Myöskään tässä rippikoulun käyneiden henkilöiden ikä ei vaikuta asiaan. Kastettujen ja rippikoulun käyneiden tiedot saadaan kirkon jäsentilastoista (Kirjuri). Tietoina käytetään viimeisimpiä vuositietoja (esimerkiksi vuonna 2026 käytetään vuoden 2024 tietoja).

Seurakunnan diakonisen tarpeen määrärahaosuus muodostuu seurakunnan alueen sosioekonomisesta asemasta sekä alueella asuvista 80-vuotta täyttäneistä henkilöistä. Alueen sosioekonominen asema lasketaan alueella asuvien pienituloisissa asutokunnissa asuvien henkilöiden, työttömien ja matalasti koulutettujen keskiarvona. Nämä vastaavat Helsingin kaupungin käyttämän sosioekonomisen indeksin tietoja.

Alueen sosioekonomisen aseman tekijöiden tietolähteenä on Helsingin kaupungin alueelliset tilastot, jotka on tuotettu Tilastokeskuksen tiedoista. 80-vuotta täyttäneiden alueella asuvien lukumäärät ovat Helsingin seurakuntayhtymän Tilastokeskukselta hankkimasta seurakuntien alueiden väestöaineistosta. Aineistoista käytetään viimeisimpiä saatavilla olevia vuositietoja.

Kirkko Helsingissä -strategian osuuden tavoitteena on luoda mahdollisuudet strategian mukaisten kohderyhmien tavoittamiseen. Sen osalta sovelletaan kulloinkin voimassa olevan Kirkko Helsingissä -strategian painopisteitä. Nyt meneillään olevalla strategiakaudella (2024–2027) Kirkko Helsingissä -strategian osuuden muodostavat monikielisyys ja nuoret aikuiset. Niiden osalta huomioidaan seurakunnan alueella asuvista muita kuin kotimaisia kieliä puhuvat henkilöt sekä Pöytäkirjanote 10 Helsingin seurakuntayhtymä Yhteinen kirkkoneuvosto 15–29-vuotiaat suomen kieltä ja pohjoismaisia kieliä puhuvat henkilöt. Tietolähteenä näissä molemmissa on Tilastokeskuksen Helsingin seurakuntayhtymälle tuottama seurakuntien alueella asuvien väestöaineisto.

Lisiä ovat Tuomiokirkkoseurakunnan erityisissä, ruotsinkielisten seurakuntien erityisissä ja vieraskielisen työn lisä. Nämä ovat samat kuin nykyisissäkin seurakuntien määrärahojen jakoperusteissa.

Tuomiokirkkoseurakunnan erityisissä perustuu sen tekemään seurakuntayhtymää, hiippakuntaa, kokonaiskirkkoa ja kirkollisia järjestöjä, valtiovaltaa, yliopistoja ja akateemisia yhteisöjä sekä Helsingin kaupunkia ja sen kulttuurielämää palvelevaan työhön. Seurakunnan alueella ovat maan suosituimmat vihkikirkot. Koko Suomea ja pääkaupunkiseutua palveleva toiminta aiheuttaa Tuomiokirkkoseurakunnalle huomattavia kustannuksia erityisesti kiinteistö- ja henkilöstökuluissa. Erityisissä kattaa näitä kustannuksia.

Ruotsinkielisten seurakuntien vähemmistölisä on konkreettinen osoitus aidosta halusta toteuttaa todellista kaksikielisyyttä Helsingin seurakunnissa. Keskeisimmät perustelut sille ovat ruotsinkielisten seurakuntien toiminta-alueen koko suhteessa jäsenlukuun, kaksikielisten toimitusten painottuminen ruotsinkielisiin seurakuntiin sekä materiaalien kääntämiseen ja sopeuttamiseen tehtävä työ.

Ruotsinkielisten seurakuntien toiminta-alue suhteessa jäsenlukuun on moninkertainen verrattuna suomenkielisiin seurakuntiin. Tästä syystä päiväkot-, koulu-, vanhainkoti-, ja muihin vierailuihin kuluu huomattavasti enemmän aikaa ja rahaa. Myös toimitukset tapahtuvat laajemmalla alueella. Ruotsinkieliset seurakunnat toimittavat suuremman osuuden kaksikielisistä toimituksista. Lisäksi heidän tulee edustaa vähemmällä henkilöstöllä kaksikielisissä projekteissa ja tilaisuuksissa. Ruotsinkieliset seurakunnat eivät myöskään saa yhtymän yhteisiltä palveluilta täysin yhdenvertaista palvelua, sillä materiaalit tulee kääntää ja sopeuttaa omaan kulttuuriin. Ruotsinkielinen toiminta on aliedustettu yhtymän yhteisissä palveluissa.

Kokonaisuudessaan seurakuntien määrärahojen jakomalli on seuraava:

- Perusosa 75 %, josta
 - 80 % seurakuntien jäsenet
 - 20 % alueella asuvat.
- Toiminnan perusteella laskettava jako-osuus yht. 20 %
 - Kunkin seurakunnan rippikoulun käyneet Helsingin seurakuntien jäsenet 6 %
 - Seurakuntaan kastetut 3 %
 - Seurakunnan diakoninen tarve yht. 6 %
 - Alueen sosioekonominen asema 4 %
 - 80-vuotta täyttäneet alueella asuvat 2 %
 - Kirkko Helsingissä -strategian kohderyhmät yht. 5 %
 - Alueella asuvat muita kuin kotimaisia kieliä puhuvat 2,5 %
 - 15–29-vuotiaat seurakunnan jäsenet 2,5 %.
- Lisät yht. 5 %
 - Tuomiokirkkoseurakunnan erityisissä 2,5 %
 - Ruotsinkielisten seurakuntien erityisissä 2 %

- Vieraskielisen työn lisä 0,5 %.

Ehdotettava seurakuntien määrärahojen jakoperiaate lisää erilaisten toiminnan perusteella laskettavien tekijöiden painoarvoa seurakuntien määrärahojen jaossa. Tätä myös lausunnoissa toivottiin. Lisäksi seurakuntien määrärahaon toivottiin perustuvan todellisiin kustannuksiin ja palkitsevan kirkon kasvamisesta ja jäsenmäärän lisääntymisestä, mikä on myös Kirkko Helsingissä -strategian mukaista.

Jäsenyyden perusteella määrittyvän osuuden kasvattaminen perusosassa, samoin kuin kasteiden ja rippikoulujen huomioiminen toiminnan perusteella laskettavassa jako-osuudessa tukevat kaikki näitä tavoitteita. Niillä voi myös nähdä olevan positiivisia kannustinvaikutuksia Helsingin seurakuntayhtymän kokonaistalouteen ja sitä kautta myös seurakuntien talouteen.

Toisaalta lausunnoissa kysyttiin, missä määrin useat erilaiset seurakuntien määrärahaossa olevat tekijät heikentävät seurakuntien kehityksen vakautta vuosien välillä. Ennustettavuus on tärkeää, sillä merkittävä osa seurakuntien budjeteista rakentuu tiloista ja henkilöstöstä tulevista kiinteistä kuluista.

Eryteisesti väestöön liittyvät tunnusluvut (kuten diakonisen tarpeen kriteerit tai kirkkoon kuuluvuus) pysyvät kohtuullisen stabiileina eikä niissä ole suuria poikkeamia vuosien välillä. Puhtaasti toimitaan perustuvat jako-osuudet (kuten rippikoulun käyneiden Helsingin seurakunnan jäsenten lukumäärä) voivat olla alttiimpia heilunnalle. Toisaalta juuri niiden kautta on mahdollista kohtuullisen suoraan tukea seurakunnissa hoidettavia ydinpalveluita.

Laskelmat

Ehdotuksen liitteenä on seurakunnittain tehty laskelma ehdotetusta sisäisten vuokrien määrittelyperusteesta ja seurakuntien määrärahojen jakoperusteesta sekä vertailu tällä hetkellä seurakunnille toimintaan jäävään rahaan. Laskelma on tehty vuoden 2025 luvuilla.

Laskelmassa peruskorjausinvestointien poistot vähennetään seurakunnille osoitettavan määrärahan päältä pois liitteenä olevan päätösehdotusluonnoksen mukaisesti. Tämän jälkeen jäljelle jäävä osuus jaetaan seurakunnille ehdotettavan määrärahajakotavan mukaan. Lopuksi seurakunnalle osoitetusta määrärahaehyksestä vähennetään seurakunnan käytössä olevien tilojen sisäinen vuokra.

Laskelmia tarkastellessa on hyvä huomioida, että vuoden 2025 kehys, johon ehdotettujen mallien mukaisia laskelmia verrataan, pitää sisällään kaksi seurakunnille osoitettua lisämäärärahaosuutta. Vuosille 2023–2025 tarkoitettu tasapainotusmääräraha (YKV 27.01.2022 § 6) on kohdennettu kuudelle seurakunnalle, joilla toimintaan jäävä määräraha pieneni vuoden 2023 kehyksessä vuoteen 2022 verrattuna. Vuonna 2025 määräraha on yhteensä 250 000 euroa.

Tämän lisäksi vuosille 2024 ja 2025 osoitettua tasapainotuslisämäärärahaa (YKV 27.04.2023 § 38) saavat seurakunnat, joiden alueella ovat keskustan suuret kirkot

(Tuomiokirkko, Johanneksen kirkko, Kallion kirkko ja Temppeliaukion kirkko) sekä seurakunnat, joiden määrärahaosuus kasvaa, kun määrärahojen jakoperusteena sovelletaan nykyisen 70 % jäsenet / 30 % alueella asuvat -laskutavan sijaan 90 % seurakunnan jäsenet / 10 % alueella asuvat -laskutapaa. Tämä määräraha on vuonna 2025 yhteensä 1,4 milj. euroa.

Ehdotettavassa seurakuntien määrärahojen jakotavassa ei ole vastaavia lisämäärärahoja. Kun seurakuntien määrärahojen laskemia verrataan vuoden 2025 kehukseen, tämä näkyy suurena pudotuksena erityisesti niiden seurakuntien kohdalla, joiden alueella ovat keskustan suuret kirkot. ”

Yhteisen kirkkoneuvoston pöytäkirjan mukaan ehdotuksesta on tehty vaikutusten ja riskien arviointi:

”Lapsivaikutukset: Ehdotuksesta on tehty lapsivaikutusten arviointi (ks. liite).

Vaikutukset nuoriin: Tehdyssä lapsivaikutusten arvioinnissa arvioidaan myös ehdotuksen vaikutukset nuoriin (ks. liite).

Taloudelliset vaikutukset: Sisäisten vuokrien määrittelyperusteet ja seurakunnille osoitettavan määrärahan jakoperusteet vaikuttavat seurakuntien ja yhteisten palveluiden osastojen (vain sisäiset vuokrat) toimintaan käytettävissä olevan rahan määrään. Koska kyseessä on käyttötalouden sisällä tapahtuvasta määrärahojen jaosta, ei sillä ole välitöntä vaikutusta seurakuntayhtymän kokonaistalouteen tai rahamäärään. Molempien ehdotettavien mallien katsotaan olevan sellaisia, joilla on positiivinen kannustinvaikutus seurakuntayhtymän kokonaistalouteen muun muassa kustannustietoisuuden ja kasvun tukemisen osalta. Taloustilanne kokonaisuudessaan vaikuttaa seurakunnille ja yhteisille palveluille jaettavan määrärahan määrään.

Kun seurakunnille osoitetun määrärahan jakoperusteet ja sisäisten vuokrien määräytymisperusteet muuttuvat, toisten seurakuntien määrärahat kasvavat nykytilanteeseen verrattuna ja toisissa seurakunnissa määrärahat pienenevät. Tämän ei kuitenkaan voida nähdä aiheuttavan epätasa-arvoa eri seurakuntien välille. Jakoperuste on sama kaikille seurakunnille. Sen pyrkimyksenä on eri seurakuntien mahdollisimman tasapuolinen ja oikeudenmukainen kohtelu yhteisesti määriteltujen kriteerien puitteissa.

Henkilöstövaikutukset: Ehdotuksella ei ole suoria henkilöstövaikutuksia. Taloudelliset vaikutukset voivat synnyttää välillisiä henkilöstövaikutuksia. Seurakunnat päättävät kuitenkin itsenäisesti niille osoitettujen määrärahojen käytöstä.

Ympäristövaikutukset: Ehdotuksella ei ole suoria ympäristövaikutuksia. Investointihankkeissa ympäristövaikutukset tulee huomioida nykysäännösten mukaisesti valittavasta sisäisten vuokrien määrittelyperusteesta riippumatta.

Vaikutukset Helsingin seurakuntayhtymään: Sisäisten vuokrien määrittelyperusteilla ja seurakunnille osoitettujen määrärahojen jakoperusteilla ei ole edellä mainittujen vaikutusten lisäksi muita suoria vaikutuksia Helsingin seurakuntayhtymään.

Riskit: Sisäisten vuokrien laskentaperusteen yhtenä tavoitteena on kustannustietoisuuden tukeminen, mikä puolestaan tukee tilojen vähentämisen tavoitetta. Helsingin seurakuntayhtymä omistaa paljon kiinteistöjä ja toimitiloja, joihin kohdistuu merkittävä korjaustarve keskipitkällä aikavälillä. Mikäli kiinteistöjen ja toimitilojen vähentämisessä ei onnistuta, se tulee väistämättä pienentämään toimintaan käytettävissä olevan rahan määrää.”

Lisätiedot

Kirkkoherra Hilikka Niemistö

Jakelu

Helsingin seurakuntayhtymän kirjaamo